

VENDIM
Nr. 61, datë 19.9.2024

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Sonila Bejtja	anëtare;
Sandër Beci	anëtar;
Ilir Toska	anëtar;
Genti Ibrahimi	anëtar;
Marjana Semini	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare,

me sekretare Belma Lleshi, në datën 19.9.2024 mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 6 (P) 2024 të Regjistrin Themeltar, që u përket:

KËRKUES: Prend Suta, përfaqësuar nga avokat Preng Frroku, me prokurë.

SUBJEKT I INTERESUAR: Prokuroria e Përgjithshme, përfaqësuar nga prokuror Isa Jata, me autorizim.

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimit nr. 00-2023-1811 (299), datë 7.11.2023, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 33, 42, pika 2, 43, 44, 52, 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*); nenet 31 e vijuese të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes Fiona Papajorgji, mori në shqyrtim pretendimet e kërkuarit, i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, parashtrimet me shkrim të subjektit të interesuar, Prokurorisë së Përgjithshme, që ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Drejtoria Rajonale e Sigurimeve Shoqërore (*DRSSH*), Shkodër në datën 21.4.2015 ka depozituar kallëzimin penal ndaj shtetasit Prend Suta (*kërkuari*) për veprën penale “Mashtrimi në sigurime”, të parashikuar nga neni 145 i Kodit Penal (*KP*). Sipas kallëzimit rezulton se kërkuari i është drejtuar *DRSSH*-së, Shkodër në datën 27.3.2001, me kërkesë për caktimin e trajtimit të veçantë të minatorit, sipas ligjit nr. 8685, datë 9.11.2000, “Për një trajtim të veçantë të punonjësve që kanë punuar në miniera në nëntokë” (*ligji nr. 8685/2000*). *DRSSH*-ja, Shkodër, me vendimin nr. 9, datë 18.7.2001, i ka caktuar atij trajtim të veçantë prej datës 16.12.2000, në masën 5.148 lekë/muaj. Në datën 9.1.2015 kërkuari ka paraqitur përsëri kërkesë, këtë herë për caktimin e pensionit të pleqërisë sipas ligjit nr. 150/2014, “Për pensionet e punonjësve që kanë punuar në miniera, në nëntokë” (*ligji nr. 150/2014*). Lidhur me këtë kërkesë, *DRSSH*-ja, Shkodër ka verifikuar dokumentacionin e vjetërsisë në punë të kërkuarit, mbi bazën e të cilit ishte caktuar fillimisht trajtimi i veçantë i minatorit. Konkretisht, nga vërtetimet e dërguara nga Drejtoria e Arkivit Qendror të Institutit të Sigurimeve Shoqërore, evidentohet dublim i periudhave të punësimit të kërkuarit në regjistrin themeltar të punonjësve nr. 5 të Parkut

Automobilistik të Mallrave Pukë dhe regjistrin themeltar të punonjësve nr. 11 të Ndërmarrjes Gjeologjike Pukë.

2. Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Pukë ka regjistruar procedimin penal nr. 52 të vitit 2015 për veprën penale të lartpërmendur në ngarkim të kërkuesit dhe pas kryerjes së hetimeve paraprake ka paraqitur në gjykatë kërkesë për gjykimin e tij.

3. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Pukë, me vendimin nr. 52-2016-171 (52), datë 19.5.2016, ka vendosur deklarimin fajtor të kërkuesit për kryerjen e veprës penale “Mashtrimi në sigurime”, të parashikuar nga neni 145 i KP-së dhe dënimin e tij me 6 (gjashtë) muaj burgim. Gjykata e shkallës së parë ka vendosur pezullimin e ekzekutimit të vendimit të dënimit me burgim dhe vënien në provë të kërkuesit për një periudhë kohore prej 18 muajsh, sipas nenit 59 të KP-së, si dhe e ka urdhëruar atë të mbajë kontakte me shërbimin e provës. Po kështu, bazuar në nenet 190 dhe 195 të Kodit të Procedurës Penale (KPP), gjykata ka urdhëruar që në dosjen e pensionit të kërkuesit, si dhe në librezën e tij të punës, ku ndodhet shënimi për periudhën e punësimit në Ndërmarrjen Gjeologjike Pukë, në fletën e regjistrit themeltar të punonjësve me nr. 11/341, të bëhen shënimet përkatëse si dokumente të falsifikuara për mospërdorimin e tyre. Kundër këtij vendimi ka paraqitur ankim kërkuesi.

4. Gjykata e Apelit Shkodër, me vendimin nr. 310, datë 21.3.2018, ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së shkallës së parë dhe pushimin e çështjes penale në ngarkim të kërkuesit, duke arsyetuar se arsyetimi i gjykatës së shkallës së parë nuk gjen mbështetje në përfundimet e aktit të ekspertimit tekniko-grafik nr. 8841, datë 9.9.2015 (*akti i ekspertimit nr. 8841/2015*), si dhe nga provat e paraqitura nga organi i akuzës nuk provohet përtej çdo dyshimi të arsyeshëm se kërkuesi ka kryer veprën penale të parashikuar nga neni 145 i KP-së. Kundër këtij vendimi në datën 16.4.2018 ka ushtruar rekurs Prokuroria pranë Gjykatës së Apelit Shkodër (*Prokuroria e Apelit*).

5. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në dhomën e këshillimit, me vendimin nr. 00-2023-1811 (299), datë 7.11.2023, ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë, me arsyetimin se shkaqet e ngritura në rekurs nga organi i akuzës janë të tilla që e cenojnë vendimin e gjykatës së apelit, për shkak të zbatimit të gabuar të ligjit procedural dhe material penal. Po sipas Kolegjit Penal, vendimarrja e gjykatës së shkallës së parë është pa të meta ligjore në drejtim të arsyetimit dhe vlerësimit të provave në përputhje me ligjin procedural penal.

6. Në datën 5.2.2024 kërkuesi ka paraqitur ankim kushtetues individual në Gjykatën Kushtetuese (*Gjykata*), sipas objektit. Me vendimin e datës 5.4.2024, Kolegji i Gjykatës ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

7. **Kërkuesi**, në mënyrë të përmbledhur, ka pretenduar se i është cenuar:

7.1. E drejta për proces të rregullt ligjor, e garantuar nga neni 42 i Kushtetutës dhe neni 6 i KEDNJ-së, në drejtim të:

7.1.1. *Së drejtës për t'u dëgjuar*, pasi Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka disponuar në dhomën e këshillimit për ndryshimin e vendimit të gjykatës së apelit pa dëgjuar palët, në cenim të parimit sipas të cilit kushdo ka të drejtë të dëgjohet, si dhe në kundërshtim me parimet bazë për proces të rregullt ligjor, duke mos zbatuar drejt Kushtetutën dhe jurisprudencën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ). Pjesëmarrja e palëve në gjykim shërben për të mbrojtur në substancë të drejtat e tyre. Gjithashtu, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë nuk duhej të prishte vendimin e gjykatës së apelit në dhomën e këshillimit, por duhej që rekursin e Prokurorisë së Apelit ta kalonte për gjykim në seancë publike. Si pasojë e kësaj vendimarrjeje është cenuar edhe e drejta për gjykim të drejtë.

7.1.2. *Së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm*, pasi Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka shkelur afatet ligjore në gjykimin e çështjes.

7.1.3. *Standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor*, pasi Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë nuk e ka interpretuar drejt dhe saktë nenin 145 të KP-së lidhur me rrethanat dhe provat që janë paraqitur në

gjykim, si dhe ka shkelur nenet 253 dhe 254 të Kodit të Procedurës Civile (KPC), pasi libreza e punës dhe vërtetimi i sigurimeve shoqërore janë dokumente të paraqitura nga kërkuesi, por janë të nxjerra nga organet shtetërore. Regjistri nr. 11 dhe faqja 341 e tij përbëjnë prova të plota, pasi i janë nënshtruar aktit të ekspertimit nr. 8841/2015 të kryer nga Policia Shkencore, nga ku ka rezultuar se në to nuk ka as ndërhyrje dhe as falsifikim. Nga tërësia e provave të marra në shqyrtim, në kuadër të gjykimit të zakonshëm, nuk provohet fakti që kërkuesi të ketë kryer veprime të anës objektive të veprës penale të parashikuar nga neni 145 i KP-së.

7.2. *E drejta e sigurimeve shoqërore në pleqëri*, e garantuar nga neni 52 i Kushtetutës, pasi pavarësisht vjetërsisë në punë kërkuesi nuk ka përfutur pension pleqërie.

7.3. *E drejta për rehabilitim dhe/ose zhdëmtim në përputhje me ligjin*, e garantuar nga neni 44 i Kushtetutës, si pasojë e vendimarrjes së Gjykatës së Lartë, në shkelje të neneve 228, 253 dhe 254 të KPC-së.

8. **Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme**, ka prapësuar si vijon:

8.1. Për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor:

8.1.1. Pretendimi për cenimin e *së drejtës për t'u dëgjuar* është i pabazuar, pasi edhe pse rekursi është gjykuar në dhomën e këshillimit, ai është marrë në shqyrtim nga Gjykata e Lartë, duke u dhënë përgjigje të argumentuar pretendimeve të ngritura në të. Kolegji Penal me të drejtë ka çmuar se vendimarrja e gjykatës së apelit në drejtim të arsyetimit dhe vlerësimit të provave në përputhje me ligjin material e procedural penal është e cënueshme, në kushtet kur ajo gjykatë ka bërë vlerësim jo të saktë të provave, duke mos pasqyruar me vërtetësi rrethanat e faktit dhe duke mos ballafaquar dhe çmuar provat me njëra-tjetrën e konkretisht konkluzionet e aktit të ekspertimit nr. 8841/2015 me fletën e regjistrimit themeltar të Ndërmarrjes së Parkut të Automjeteve Pukë. Gjykata e Lartë e ka ushtruar rolin e saj kontrollues në drejtim të ligjshmërisë dhe bazueshmërisë së vendimeve të ankimuara, pra mbi mënyrën e zbatimit të ligjit nga gjykatat më të ulëta dhe ka vendosur ta zgjidhë atë në dhomën e këshillimit sipas parashikimit të nenit 436/a, pika 1, të KPP-së.

8.1.2. Pretendimi për cenimin e procesit të rregullt ligjor si rrjedhojë e gjykimit të çështjes në dhomën e këshillimit nga Gjykata e Lartë është i pabazuar. Sipas procesverbalit të shqyrtimit të çështjes në dhomën e këshillimit të datës 31.10.2023 rezulton se palët në proces kanë pasur dijeni për zhvillimin e gjykimit në dhomën e këshillimit me anë të shpalljes publike të datës 20.9.2023, të bërë nga Gjykata e Lartë. Edhe pse kërkuesi ka marrë dijeni për zhvillimin e gjykimit në dhomën e këshillimit, nuk ka paraqitur kundërrekurs brenda afatit ligjor. Kolegji Penal ka zbatuar parashikimet e KPP-së në lidhje me formimin e trupit gjykues, si dhe procedurën e gjykimit të çështjes. Kolegji Penal ka konstatuar se çështja mund të gjykohej në dhomën e këshillimit, çka e bën vendimin e Gjykatës së Lartë plotësisht legjitim. E ndodhur në situatën kur dy gjykatat e faktit kanë zbatuar në mënyra të ndryshme ligjin material në zgjidhjen e çështjes, Gjykata e Lartë ka ushtruar funksionin e saj si gjykatë ligji, duke iu referuar vlerësimit që gjykata e shkallës së parë u ka bërë provave dhe fakteve. Gjykata e Lartë e ka zgjidhur çështjen brenda funksionit të saj kushtetues, duke interpretuar ligjin material penal në lidhje me deklarinimin fajtor të të akuzuarit.

8.1.3. Kërkuesi nuk ka shteruar mjetet juridike për pretendimin për cenimin e së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm. Ai i ka pasur të gjitha mundësitë t'i drejtohej Gjykatës së Lartë me kërkesë për konstatimin e cenimit të afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurës së shqyrtimit të rekursit të Prokurorisë së Apelit për çështjen në ngarkim të tij. Ndërkohë rezulton se ai nuk ka paraqitur kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave sipas parashikimit të KPC-së.

8.1.4. Pretendimi për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor është i pabazuar. Veprimet dhe mosveprimet e kërkuesit në procesin penal janë analizuar edhe nga Gjykata e Lartë, ku është evidentuar mosrespektimi/zbatimi i gabuar i ligjit nga ana e gjykatës së apelit, për sa kohë që ajo gjykatë nuk ka vlerësuar drejt veprimet konkrete të atribuara të pandehurit nëpërmjet akuzës, në cilësinë e veprimeve, që përbëjnë elementet e figurës së veprës penale "Mashtrimi në sigurime". Ajo ka vlerësuar se pretendimet e paraqitura nga organi i akuzës janë të tilla që cenojnë vendimarrjen e gjykatës së apelit, e cila nuk ka çmuar drejt provat e pranuar në gjykim, si dhe e ka mbështetur

vendimmarrjen e saj për pafajësinë e kërkuarit në aktin e ekspertimit nr. 8841/2015. Po kështu, argumentet e parashtruara për këtë pretendim të kërkuarit lidhur me argumentimin nga gjykata të fajësisë së tij kanë të bëjnë me çmuarjen e provave nga gjykatat e zakonshme, çka është jashtë juridiksionit kushtetues.

8.2. Pretendimi për cenimin e së drejtës së sigurimeve shoqërore në pleqëri, të garantuar nga neni 52 i Kushtetutës, është i pabazuar. Në ndryshim nga sa pretendon kërkuari, ligjet nr. 8685/2000 dhe nr. 150/2014 kanë përcaktuar rregulla të sakta e të qarta për përfitimin e pensionit të pleqërisë nga persona që realisht kanë kryer punë në nëntokë në periudha të caktuara kohore dhe jo nga persona që kanë përfituar pensione duke manipuluar sikur kanë punuar në nëntokë, kur ndërkohë është vërtetuar përtej çdo dyshimi të arsyeshëm se ai ka qenë punonjës në ndërmarrje të tjera ose në kooperativë bujqësore. Është e drejtë e kërkuarit që në bazë të ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore”, të ndryshuar (*ligji nr. 7703/1993*) t’u drejtohet ose jo institucioneve kompetente për të përfituar pension pleqërie për vitet reale të punës së kryer dhe nuk është detyrë e procesit penal për të garantuar pensionin e tij.

8.3. Pretendimi për cenimin e së drejtës për rehabilitim dhe/ose zhdëmtim në përputhje me ligjin, të garantuar nga neni 44 i Kushtetutës, është i pabazuar, pasi është plotësisht e qartë dhe e vërtetuar përtej çdo dyshimi të arsyeshëm të bazuar në prova se veprimet e ndërmarra prej tij për përfitimin e pensionit të pleqërisë janë në kundërshtim të plotë me ligjin nr. 7703/1993.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuarit

9. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pikat 1, shkronja “I” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret e nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike efektive, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuar në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale dhe mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur.

10. Gjykata vlerëson se kërkuari, si bartës i të drejtave dhe lirive themelore të parashikuara në Kushtetutë, legjitimohet *ratione personae*, bazuar në nenet 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, pasi ka qenë palë në procesin gjyqësor në të cilin është dhënë vendimi i kundërshtuar, për rrjedhojë ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar.

11. Një kriter tjetër paraprak është *shterimi i mjeteve juridike efektive*, që përcaktohet nga neni 131, pika 1, shkronja “F”, i Kushtetutës, sipas të cilit individ mund t’i drejtohet Gjykatës me ankim kushtetues individual vetëm pasi të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike efektive për mbrojtjen e të drejtave kushtetuese që ai pretendon se i janë cenuar. Ky rregull nënkupton jo vetëm që individ t’u jetë drejtuar të gjitha instancave të zakonshme, duke respektuar kërkesat formale dhe afatet e parashikuara në ligjin procedural, por edhe që të gjitha pretendimet që ngre në këtë Gjykatë t’i ketë paraqitur më parë në këto instanca, të paktën në substancë (*shih vendimet nr. 14, datë 21.6.2022; nr. 12, datë 9.3.2021; nr. 8, datë 19.3.2018, të Gjykatës Kushtetuese*).

12. Në rastin në shqyrtim Gjykata vëren se kërkuari, ndër të tjera, ka pretenduar cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm, pasi Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka shkelur afatet ligjore në gjykimin e çështjes. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se, si rregull, shqyrtimi i pretendimeve për cenim të afatit të arsyeshëm, pas hyrjes në fuqi të instrumentit mbi konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm, përsheptimin e procedurave dhe shpërblimin e dëmit, sipas neneve 399/1 - 399/12 të KPC-së, duhet të bëhet nga gjykatat e

zakonshme, sipas kompetencës që parashikon KPC-ja, në përputhje me parimin e subsidiaritetit (*shih vendimet nr. 24, datë 27.4.2023; nr. 3, datë 17.2.2022; nr. 2, datë 17.2.2022, të Gjykatës Kushtetuese*).

13. Në kuptim të sa më sipër, Gjykata konstaton se këtë pretendim kërkuesi e ka parashtruar për herë të parë në ankimin kushtetues individual. Ai nuk rezulton të ketë bërë ndonjë përpjekje dhe nuk ka përdorur ndonjë nga instrumentet e përcaktuara nga legjislacioni në fuqi për të kërkuar konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave (*neni 399/5 i KPC-së*) përpara gjykatave të zakonshme. Për rrjedhojë, kërkuesi për pretendimin për cenimin e së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm nuk ka shteruar mjetet në dispozicion në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “F”, të Kushtetutës dhe ai nuk mund të merret në shqyrtim. Ndaj dhe prapësimi i subjektit të interesuar, Prokurorisë së Përgjithshme, në këtë drejtim është i bazuar.

14. Pretendimet e tjera në drejtim të së drejtës për proces të rregullt ligjor, në aspekt të së drejtës për t’u dëgjuar dhe për gjykim të drejtë, standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor, të garantuara nga neni 42 i Kushtetutës, si dhe së drejtës së sigurimeve shoqërore në pleqëri, të garantuar nga neni 52 i Kushtetutës, e së drejtës për rehabilitim dhe/ose zhdëmtim në përputhje me ligjin, të garantuar nga neni 44 i Kushtetutës, në thelb, janë pretendime ndaj procesit gjyqësor në Gjykatën e Lartë, i cili ka përmbyllur procesin gjyqësor për shqyrtimin e themelit të çështjes. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se për këto pretendime kërkuesi e ka përmbyllur kriterin e shterimit të mjeteve juridike efektive.

15. Lidhur me legjitimitimin *ratione temporis*, neni 71/a, pika 1, shkronja “b”, i ligjit nr. 8577/2000, ka parashikuar afatin 4-mujor nga konstatimi i cenimit për paraqitjen e ankimit kushtetues individual. Në rastin në shqyrtim Gjykata vëren se procesi gjyqësor i kundërshtuar nga kërkuesi është përmbyllur me vendimin nr. 00-2023-1811 (299), datë 7.11.2023 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, ndërkohë që ankimi kushtetues individual është paraqitur në Gjykatë në datën 5.2.2024, pra brenda afatit ligjor 4-mujor. Në këto rrethana, Gjykata vlerëson se kërkuesi legjitimohet edhe *ratione temporis*.

16. Në drejtim të legjitimitimit *ratione materiae*, Gjykata vëren se kërkuesi ka pretenduar se gjatë procesit gjyqësor në Gjykatën e Lartë i është cenuar e drejta për proces të rregullt ligjor në drejtim të së drejtës për t’u dëgjuar dhe për gjykim të drejtë, standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor, të garantuara nga neni 42 i Kushtetutës, si dhe e drejta e sigurimeve shoqërore në pleqëri, e garantuar nga neni 52 i Kushtetutës, dhe e drejta për rehabilitim dhe/ose zhdëmtim në përputhje me ligjin, e garantuar nga neni 44 i Kushtetutës. Për sa u takon pretendimeve për cenimin e së drejtës për gjykim të drejtë, së drejtës së sigurimeve shoqërore në pleqëri dhe së drejtës për rehabilitim dhe/ose zhdëmtim në përputhje me ligjin, Gjykata konstaton se kërkuesi i ka paraqitur ato formalisht, pasi nuk ka dhënë ndonjë argument nga pikëpamja kushtetuese në mbështetje të tyre, ndaj ato nuk do të merren në shqyrtim.

17. Në lidhje me pretendimin për cenimin e së drejtës për t’u dëgjuar, kërkuesi ka parashtruar se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, i cili ka prishur vendimin e gjykatës së apelit dhe ka lënë në fuqi atë të gjykatës së shkallës së parë, duhet ta kalonte çështjen për gjykim në seancë publike. Po kështu, ai ka pretenduar se Kolegji Penal ka disponuar në dhomën e këshillimit për ndryshimin e vendimit të gjykatës së apelit pa dëgjuar palët. Gjykata në jurisprudencën e saj ka pranuar si element përbërës të procesit të rregullt ligjor edhe të drejtën për t’u dëgjuar. Kjo e drejtë ka për qëllim garantimin e një procesi gjyqësor, ku individit i krijohen mundësitë që përpara marrjes së vendimit gjyqësor të dëgjohet realisht për thelbin e çështjes. Nëpërmjet pjesëmarrjes dhe krijimit të kushteve për t’u dëgjuar, individëve u krijohen mundësi të barabarta për deklaratimet e tyre, për parashtrimin e fakteve, provave e vlerësimeve ligjore (*shih vendimet nr. 7, datë 12.3.2010; nr. 12, datë 6.6.2005, të Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata ka pohuar se e drejta për t’u dëgjuar *nuk nënkupton vetëm atë për t’u paraqitur personalisht përpara organit gjyqësor, por ajo realizohet edhe përmes shqyrtimit të dokumenteve, pra mbi komentet dhe shpjegimet e dhëna me shkrim gjatë procesit gjyqësor* (*shih vendimet nr. 1, datë 16.2.2022; nr. 38, datë 2.12.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Në rastin në shqyrtim nga materialet e dosjes gjyqësore të administruar për qëllime të këtij gjykimi, Gjykata konstaton se, sikurse prapëson edhe subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme, kërkuesi është njoftuar rregullisht për rekursin e subjektit të interesuar dhe në vijim palët në proces

kanë pasur dijeni për zhvillimin e gjykimit në Gjykatën e Lartë në dhomën e këshillimit me anë të shpalljes publike të datës 20.9.2023. Pavarësisht këtyre fakteve, kërkuesi ka zgjedhur të mos ushtrojë të drejtën për të përdorur mjetet e parashikuara nga ligji (kundërrekurs ose parashtrime para seancës), si dhe nuk ka treguar ndonjë shkak pse nuk i ka ushtruar ato. Në këto kushte, Gjykata çmon se kërkuesi i është dhënë mundësia të shprehë qëndrimin e tij për çështjen dhe për realizimin e së drejtës për t'u dëgjuar, ndaj, për rrjedhojë, në lidhje me këtë pretendim, vlerëson se ai nuk ka arritur të provojë se si gjykimi i çështjes në dhomën e këshillimit në Gjykatën e Lartë ka cenuar thelbin e kësaj të drejte.

19. Për sa i përket pretendimit të kërkuetit se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë duhej ta kalonte çështjen për gjykim në seancë publike, Gjykata vëren se neni 436/a i KPP-së përcakton se shqyrtimi i rekursit nga ky kolegji, si rregull, bëhet mbi bazë të dokumenteve në dhomën e këshillimit. Gjykata e Lartë, në dhomën e këshillimit, vendos shqyrtimin e çështjes në seancë gjyqësore me praninë e palëve vetëm në raste të veçanta të parashikuara në nenin 437, pika 1, të KPP-së. Gjykata në këtë drejtim ka theksuar se vlerësimi nëse çështja duhet të shqyrtohet në dhomë këshillimi ose në seancë publike u përket vetë kolegjeve të Gjykatës së Lartë (*shih vendimet nr. 38, datë 22.2.2023; nr. 21, datë 20.3.2017; nr. 8, datë 26.2.2015, të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Në rastin konkret, duke qenë se kërkuesi nuk ka pretenduar se gjendet përpara një prej rasteve të parashikuara në nenin 437, pika 1, të KPP-së për shqyrtimin e çështjes në seancë plenare, Gjykata çmon se ai nuk ka arritur të argumentojë se gjykimi i çështjes në dhomën e këshillimit nga Gjykata e Lartë ka ndikuar në të drejtat e tij procedurale. Për rrjedhojë, edhe ky pretendim i kërkuetit nuk mund të merret në shqyrtim në themel.

21. Në lidhje me standardin e arsytimit të vendimit, Gjykata vëren se kërkuesi ka pretenduar se gjatë gjykimit nuk është provuar që ai të ketë kryer veprime që përfshihen në anën objektive të figurës së veprës penale të mashtimit në sigurime. Gjykata, duke mbajtur në konsideratë se në thelb pretendimet e kërkuetit kanë të bëjnë me faktin se Gjykata e Lartë, duke lënë në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë, nuk ka arsyetuar në lidhje me provimin e fajësisë së tij përtej çdo dyshimi të arsyeshëm, do të analizojë në vijim bazueshmërinë në themel të pretendimeve të kërkuetit në këndvështrim të standardit të arsytimit të vendimit të lidhur me parimin e prezumimit të pafajësisë.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për cenimin e standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor të lidhur me parimin e prezumimit të pafajësisë

22. Kërkuesi ka pretenduar se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë e ka gjykuar rekursin e Prokurorisë së Apelit duke mos interpretuar drejt dhe saktë nenin 145 të KP-së lidhur me rrethanat dhe provat që janë paraqitur në gjykim. Ai ka shkëlur nenet 253 dhe 254 të KPC-së, pasi librezat e punës dhe vërtetimi i sigurimeve shoqërore janë dokumente të paraqitura nga kërkuesi, por janë të nxjerra nga organet shtetërore. Regjistri nr. 11 dhe faqja 341 e tij përbëjnë prova të plota, pasi i janë nënshtruar aktit të ekspertimit nr. 8841/2015 të kryer nga Policia Shkencore, nga ku ka rezultuar se në to nuk ka as ndërhyrje dhe as falsifikim. Nga tërësia e provave të marra në shqyrtim, në kuadër të gjykimit të zakonshëm, nuk provohet fakti që kërkuesi të ketë kryer veprime të anës objektive në kryerjen e veprës penale të parashikuar nga neni 145 i KP-së.

23. Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme, ka prapësuar se gjykata e apelit ka bërë vlerësim jo të saktë të provave, duke mos pasqyruar me vërtetësi rrethanat e faktit dhe duke mos ballafaquar dhe çmuar provat në përputhje me njëra-tjetrën e konkretisht konkluzionet e aktit të ekspertimit nr. 8841/2015 me fletën e regjistrimit themeltar të Ndërmarrjes së Parkut të Automjeteve Pukë. Veprimet dhe mosveprimet e kërkuetit në procesin penal janë analizuar nga Gjykata e Lartë, ku është evidentuar mosrespektimi/zbatimi i gabuar i ligjit nga ana e gjykatës së apelit, për sa kohë që ajo gjykatë nuk ka vlerësuar drejt veprimet konkrete të atribuara të pandehurit nëpërmjet akuzës, në cilësinë e veprimeve, që përbëjnë elementet e figurës së veprës penale “Mashtrimi në sigurime”. Ajo ka vlerësuar se pretendimet e paraqitura nga organi i akuzës janë të tilla që cenojnë vendimarrjen e gjykatës së apelit, e cila nuk ka i çmuar drejt provat e pranuar në gjykim, si dhe e ka mbështetur vendimarrjen e saj për pafajësinë e kërkuetit në aktin e ekspertimit nr. 8841/2015. Po kështu, argumentet e parashtruara

për këtë pretendim të kërkuarit lidhur me argumentimin nga gjykata të fajësisë së tij kanë të bëjnë me çmuarjen e provave nga gjykatat e zakonshme, çka është jashtë juridiksionit kushtetues.

24. Në jurisprudencën kushtetuese është pohuar se arsyetimi i vendimeve gjyqësore është element thelbësor i një vendimi të drejtë dhe se funksioni i një vendimi të arsyetuar është t'u tregojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë. Prandaj, Gjykata ka vlerësuar se vendimi duhet të mbështetet vetëm mbi faktet që janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor dhe duhet të përmbajë bazën ligjore, analizën e provave dhe mënyrën e zgjidhjes së mosmarrëveshjes (*shih vendimet nr. 19, datë 7.7.2022; nr. 63, datë 23.9.2015; nr. 55, datë 18.12.2012, të Gjykatës Kushtetuese*). Po sipas Gjykatës, ajo e vlerëson arsyetimin e një vendimi gjyqësor vetëm në kuadrin e përmbushjes ose jo të standardeve të mësipërme, pasi nuk është kompetencë e saj të analizojë provat dhe faktet ku është bazuar gjykata për zgjidhjen e çështjes së themelit. Kjo mbetet detyrë funksionale e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Detyra e saj është të shqyrtojë dhe vlerësojë nëse gjatë procesit gjyqësor ka pasur shkelje të të drejtave kushtetuese, si dhe nëse zbatimi i ligjit ka qenë eventualisht arbitrar, në kuptimin që të bjerë ndesh haptazi me konceptin e gjykimit të drejtë të përcaktuar në nenin 42 të Kushtetutës (*shih vendimet nr. 30, datë 29.5.2023; nr. 33, datë 14.11.2022; nr. 3, datë 23.2.2016, të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Gjykata, gjithashtu, ka theksuar se në respektim të parimit të prezumimit të pafajësisë gjykatat e zakonshme nuk duhet ta fillojnë procesin me bindjen se i pandehuri ka kryer krimin për të cilin akuzohet, se barra e provës i takon palës akuzuese, se çdo dyshim duhet të shkojë në favor të të pandehurit dhe se gjykata duhet ta mbështesë vendimin në prova të drejtpërdrejta dhe të tërthorta që duhet të provohen nga akuza. Ato janë të detyruara të përcaktojnë faktet e çështjes, të rëndësishme për vlerësimin e përgjegjësisë ligjore të të akuzuarit, sa më qartë dhe saktë të jetë e mundur dhe nuk mund t'i paraqesin ato thjesht si aludime apo dyshime (*shih vendimet nr. 63, datë 20.11.2023; nr. 12, datë 24.4.2018; nr. 68, datë 14.11.2016, të Gjykatës Kushtetuese*). Po në këtë drejtim, bazuar edhe në jurisprudencën e GJEDNJ-së (*shih Salabiaku kundër Francës, 7 tetor 1988, §§ 27-28; Radio Franca dhe të tjerët kundër Francës, 30 mars 2004, § 24*), Gjykata ka pohuar se nuk ndalohen prezumimet ligjore ose të faktit në çështjet penale. Megjithatë, prezumimet duhet të jenë brenda kufijve të arsyeshëm, duke mbajtur në konsideratë rëndësinë e interesit që rrezikohet dhe të sigurojnë të drejtat e mbrojtjes (*shih vendimin nr. 63, datë 20.11.2023, të Gjykatës Kushtetuese*).

26. Në rastin konkret, duke marrë në konsideratë standardet e mësipërme, Gjykata do të analizojë në vijim nëse Gjykata e Lartë ka arsyetuar në lidhje me përgjegjësinë ligjore të kërkuarit në kuptim të të provuarit të fajësisë së tij përtej çdo dyshimi të arsyeshëm. Në këtë drejtim vërehet se gjykatat e faktit, duke u bazuar në aktet e ekspertimit të kryera gjatë procesit, kanë arritur në përfundime të ndryshme në lidhje me fajësinë e kërkuarit. Konkretisht, referuar materialeve të dosjes gjyqësore, Gjykata vëren se gjykata e shkallës së parë ka vendosur deklarinimin fajtor të kërkuarit për kryerjen e veprës penale "Mashtrimi në sigurime", të parashikuar nga neni 145 i KP-së, pasi bazuar në provat e paraqitura në gjykim nga organi i akuzës, ndër të cilat edhe akti i ekspertimit grafik nr. 8841/2015 i regjistrit themeltar të punonjësve nr. 5 të Parkut Automobilistik të Mallrave Pukë dhe i regjistrit themeltar të punonjësve nr. 11 të Ndërmarrjes Gjeologjike Pukë, rezultonte se kërkuari ka konsumuar tërësisht elementet e veprës penale. Sipas saj, përveçse regjistri themeltar i punonjësve të Ndërmarrjes Gjeologjike ishte i falsifikuar (ka ndërhyrje), rezultonte se vjetërsia e punës së kërkuarit ishte e dubluar tërësisht në Ndërmarrjen e Parkut të Automjeteve Pukë dhe Kooperativën Bujqësore Korthpulë, në të cilat ka përputhshmëri të saktë të gjeneraliteteve të kërkuarit (*shih faqet 5 dhe 8 të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Pukë*).

27. Gjykata e apelit ka përsëritur shqyrtimin gjyqësor, duke bërë të mundur marrjen e provave të reja shkresore, si dhe ka kryer një akt ekspertimi të ri grafik të nënshkrimit, sipas të cilit nuk përjashtohet mundësia që nënshkrimet objekt ekspertimi të plotësuar në formën e emrit dhe mbiemrit të kërkuarit të jenë plotësuar nga vetë ai. Po sipas aktit të ri të ekspertimit, nënshkrimet objekt ekspertimi nuk mund të krahasohen me nënshkrimet modele për krahasim të plotësuar në formën e firmave në emër tij dhe të paraqitura për krahasim për arsye të ndryshmeve në mënyrën e ndërtimit dhe konfigurimit të tyre. Bazuar në këto prova, gjykata e apelit ka argumentuar se arsyetimi i gjykatës

së shkallës së parë nuk gjen mbështetje në konkluzionet e aktit të ekspertimit nr. 8841/2015. Sipas saj, në ndryshim nga përfundimi i arritur nga gjykata e shkallës së parë se regjistri themeltar i punonjësve të Ndërmarrjes Gjeologjike është i falsifikuar (ka ndërhyrje), në pikën 2 të përfundimeve të aktit të ekspertimit nr. 8841/2015 rezulton se në këtë akt nuk konstatohen ndërhyrje (*shih faqen 4 të vendimit të Gjykatës së Apelit Shkodër*).

28. Bazuar në arsyetimin e mësipërm, gjykata e apelit ka çmuar se në mungesë të të provuarit të falsitetit të shënimeve të regjistrit themeltar të punonjësve nr. 11 të Ndërmarrjes Gjeologjike Pukë, në emër të kërkuesit, nuk krijohet bindja se duke paraqitur këtë akt zyrtar në DRSSH-në, Shkodër për të përfituar pensionin e pleqërisë, kërkuesi ka paraqitur të dhëna të rreme. Në këto rrethana, ajo ka dalë në përfundimin se nga provat e paraqitura nga organi i akuzës nuk provohet përtej çdo dyshimi të arsyeshëm se kërkuesi ka kryer veprën penale “Mashtrimi në sigurime”, pasi duke pasur dy akte zyrtare, që përjashtojnë njëri-tjetrin, duke qenë se te njëri prej tyre kishte ndërhyrje, ndërsa tek tjetri nuk kishte të tilla, nuk provohet fajësia e kërkuesit për këtë veprë penale. Në zbatim të parimit të prezumimit të pafajësisë, duke qenë se çdo dyshim për akuzën çmohet në favor të të pandehurit, gjykata e apelit ka arsyetuar se duke qenë para dy akteve zyrtare që përjashtojnë njëri-tjetrin, nuk provohet fajësia e kërkuesit për akuzën e ngritur (*shih faqet 5 dhe 6 të vendimit të Gjykatës së Apelit Shkodër*).

29. Kolegji Penal të Gjykatës së Lartë ka arsyetuar se gjykata e apelit ka bërë një vlerësim jo të saktë të provave, duke mos pasqyruar me vërtetësi rrethanat e faktit dhe duke mos ballafaquar dhe çmuar provat në përputhje me njëra-tjetrën e konkretisht konkluzionet e aktit të ekspertimit nr. 8841/2015 me provën e administruar në gjykim, që është fleta e regjistrit themeltar të Ndërmarrjes së Parkut të Automjeteve Pukë. Ky kolegji ka vlerësuar se shkaqet e ngritura nga prokurori janë të tilla që e cenojnë vendimin e gjykatës së apelit, ndërkohë që vendimmarrja e gjykatës së shkallës së parë është konsideruar pa të meta ligjore në drejtim të arsyetimit dhe vlerësimit të provave në përputhje me ligjin procedural penal (*shih paragrafët 17, 21 dhe 23 të vendimit të Gjykatës së Lartë*). Për të arritur në këtë përfundim Gjikata e Lartë ka analizuar përfundimet e aktit të ekspertimit grafik nr. 8841/2015 të regjistrit themeltar të punonjësve nr. 5 të Parkut Automobilistik të Mallrave Pukë dhe regjistrin themeltar të punonjësve nr. 11 të Ndërmarrjes Gjeologjike Pukë, si dhe të aktit të ri të ekspertimit grafik të nënshkrimit. Ajo ka arsyetuar se në regjistrin e ndërmarrjes së Parkut të Automjeteve Pukë ka korrigjime të ditës së fillimit të marrëdhënies së punës dhe askush tjetër nuk ka pasur interes për të pasqyruar këtë periudhë pune në regjistër, prandaj kërkuesi rezulton të ketë paraqitur rrethana të rreme pranë organeve të sigurimeve shoqërore, me qëllim përfitimin e padrejtë të pensionit, duke plotësuar elementet e veprës penale (*shih paragrafët 20 dhe 22 të vendimit të Gjykatës së Lartë*).

30. Duke analizuar faktet e mësipërme të çështjes në shqyrtim, Gjykata konstaton se Gjykata e Lartë ka lënë në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë, pavarësisht se në vendimin e saj nuk është arsyetuar lidhur me elementet e veprës penale, nuk është argumentuar se nga kush është falsifikuar fleta e regjistrit të punësimit dhe se si është arritur në këtë përfundim në lidhje me një dokument që është administruar nga vetë DRSSH-ja, Shkodër. Në vlerësimin e Gjykatës, në kushtet kur aktet zyrtare kanë sjellë të dhëna të ndryshme për të njëjtin fakt, Gjykata e Lartë nuk ka vlerësuar përgjegjësinë ligjore të kërkuesit përmes arsyetimit të rrethanave faktike të rëndësishme për çështjen. Me fjalë të tjera, Gjykata e Lartë, duke u bazuar në vendimin e gjykatës së shkallës së parë, ka prezumuar faktin penal dhe autorin e veprës penale nisur nga interesi i kërkuesit për të përfituar pension. Në këtë mënyrë, prezumimi i faktit në kuptim të procesit të çmuarjes në tërësi të provave të paraqitura nga organi i akuzës, si dhe i mosdhënies vlerë të paracaktuar atyre, në arsyetimin e vendimit të Gjykatës së Lartë, nuk rezulton i argumentuar në lidhje me parimin e prezumimit të pafajësisë, në kuptim të të provuarit të fajësisë së tij tej çdo dyshimi të arsyeshëm.

31. Gjithashtu, Gjykata konstaton se për të arritur në një përfundim të tillë, Kolegji Penal duket se ka plotësuar arsyetimin e gjykatës së shkallës së parë, duke marrë në vlerësim aktet e ekspertimit teknik dhe të nënshkrimit, pra duke analizuar edhe një herë provat e marra në shqyrtim nga gjykatat e faktit (*shih paragrafët 20 dhe 22 të vendimit të Gjykatës së Lartë*). Në këtë mënyrë Gjykata e Lartë ka ripërcaktuar

faktet e çështjes, duke bërë vlerësim të mëtjejshtëm të provave nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm.

32. Për sa më lart, Gjykata vlerëson se mënyra se si ka vepruar Gjykata e Lartë në raport me pasojat e ardhura për kërkuesin (deklarim fajtor të tij), duke mos arsyetuar, nga njëra anë, se pse nuk duhet të merren në konsideratë rrethanat dhe provat që ishin në favor të kërkuesit dhe, nga ana tjetër, pse dyshimet për akuzën nuk janë çmuar në favor të tij, si dhe duke ripërcaktuar faktet e çështjes e duke bërë vlerësim të mëtjejshtëm të provave në kufijtë e hamendësimeve, vë në dyshim respektimin e së drejtës për proces të rregullt të parashikuar në nenin 42 të Kushtetutës, jo vetëm në drejtim të garantimit të parimit të prezumimit të pafajësisë, por edhe të gjykatës së caktuar me ligj, duke zhvilluar një proces i cili nuk pajtohet me natyrën e gjykimit në atë gjykatë.

33. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesit për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit të lidhur me parimin e prezumimit të pafajësisë dhe gjykatës së caktuar me ligj është i bazuar, sipas arsyetimit të mësipërm të këtij vendimi, ndaj kërkesa duhet të pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, si dhe neneve 72 e vijuese të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

1. Pranimin e kërkesës.
2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2023-1811 (299), datë 7.11.2023, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.
3. Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.
Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 19.9.2024.

Shpallur më 21.10.2024.

Kryetare: Holta Zaçaj

Anëtarë: Sonila Bejtja, Marsida Xhaferllari, Genti Ibrahimi, Ilir Toska, Sandër Beci, Fiona Papajorgji, Marjana Semini